

# Kongress bez lozungiem

VĒROJUMI UN PĀRDOMAS EIROPAS LATVIEŠU JAUNATNES KONGRESĀ

Latviešu jaunā paaudze, kas devās emigrācijā, nerasniegusi pieaugušā statusu, šodien atrodas divainā situācijā. Uz tās pleciem gulstas pienākums



iznest cauri politiskās emigrācijas gadu griežiem Latvijas valsts un latviskā gara kontinuitāti, bet ne Latvijas valsts kā savu pilsoņu aizsargātāja, ne latviešu tautas vairākums nevar jaunajai audzei

palīdzēt šo uzdevumu veikt. Vēl jaunāk — nelaimīgā sagādīšanās ar divi diametrāli pretējām valsts iekārtas formām neatkarības posmā un viena aiz otras sekojošās okupācijas ar to radītiem vērtību sajukumiem iedarbojas uz jauniesiem emigrācijā; turklāt pati bēgšana uz rietumiem neglābjami nesusi līdzīgu parādību, ko mēdz dēvēt par emigrantu mentalitāti un kas nelabvēlīgi ietekmē jaunās paaudzes veidošanos, tādā kārtā tās izšķiršanos par nopietno uzdevumu veikšanu lielā mērā ieliekot pašas jaunatnes rokās. Un tai nu jātiek ar sevi galā. Pa laikam katra jaunā paaudze ar saviem uzdevumiem arī galā tiek — šai ziņā bailībai un zobu trīcēšanai nebūtu vietas. Bet īpatnējie apstākļi svešumā rada ar Latvijas vārdu saistītas problēmas, kuru risināšanai nepietiek ar labiem nodo-

miem un solījumiem vien. Tās prasa konkrētus pasākumus, darbu.

Aizgājušajos 10 gados emigrācijas presē un daudzās runās ir notikusi zūdišanās par latviešu jaunatni, kas pakļauta svešuma ietekmēm un it kā ar vienu mazāk interesējas par kopējo latviešu lietu. Ir gatavotas skolu programmas, uzsaukumi un pieņemti lēmumi pēc līdzības — zeme ir apaļa un griežas. Bet pavisam maz ir jautāts jaunatnei pašai — ko tā domā par sevi. Vajadzēja paiet šim gadu desmitam, līdz beidzot jaunatnei atvērušās acis, proti — vienīgais, kas arī latviešu jaunatnes problēmas var un spēj risināt, ir jaunatne pati. Lai to panāktu, nelīdz uzsaukumi, bet jādara darbs, jāīsteno pasākumi, kas varbūt liekas pieticīgi un sīki, bet kas vismaz ir konkrēti un reāli.

Kāds varētu būt lemesis šai „jaunatnes atmodai”? Atbildi ir grūti dot, bet var pieņemt, ka tā jaunā paaudze, kas ieradās savās patvēruma zemēs vairāk vai mazāk garīgi sadrumstalota, aizgājušajos gados ir vērojusi dzīvi brīvajās zemēs un no gūtās pieredzes veidojusi secinājumus, kam būs paliekama nozīme gan šīs jaunatnes individuālajā personīgā dzīvē, gan tās nostājā pret Latvijas valsti kā problēmu un latviskumu kā problēmu. Kad šāda sevis apzināša-

nās notikusi, var stāties pie darba, kura nolūks realizēt nodomus un pārvērst idejas īstenībā.

★

Skeptiķiem, kas jau uzskata jauno paaudzi par atsvešinājušos no visa latviskā, vajadzēja ierasties augustā pirmajās dienās Augustdorfā uz Eiropas latviešu jaunatnes apvienības (ELJA) otro kongresu. Kaut arī valdumu kongresa dalībnieku deva Vācija, tajā bija ieradušies pārstāvji turpat vai no visām Eiropas brīvajām zemēm. Grūti atturēties un neteikt, kā kāda augstāka vara sastādīja visus šos jaunos cilvēkus vienā saimē, un tie jūta, ka nav vien, nav sveši savā starpā, pāris stundu laikā izveidojās viena draudzīga saime, kas ar dziļu interesi stājās pie kongresa darba.

Bet kādā no iepriekšējiem šā laikraksta numuriem jau rakstīju par sociālās audzināšanas nozīmi: „Lai justos pilnvērtīgs cilvēks, ir vajadzīga sabiedrība, draugi un domu biedri, ir vajadzīga atmosfāra, kurā sajūt sevi piederīgu kādam lielākam veidojumam — grupai un sabiedrībai.” Augustdorfas sanāksme apliecināja šī sociālā fainomena eksistenci. Un proti — ja mūsu jaunatne, dzīvodama izklaidēti, pastāvīgi atradusies kādā strīdus pozīcijā, — kur tai pārmet gan atsvešināšanos no tautas kopības (kuru tā neredz!) gan pievēršanos vietējo tautu sabiedrībai (ko dēvē pejamu, bet par kuru jaunatne ir pārliecinājusies, ka tā var dot labus

dē. Šai izkļiedētajai jaunajai paaudzei nu bija konkrēta latviska sabiedrība, pietiekami daudzgalvainā. Latentaļ latviskums pēkšņi bija kļuvis dzīvs.

Sanāksmē bija jaunieši, kas ilgi dzīvojuši individuāli, kā brīvi cilvēki zemēs un ieguvuši pieredzi sabiedriskos jautājumos un zināmu rutīnu šo jautājumu kārtošānā. Bija jaunieši, kam aizmugurē ilgāks nometņu dzīves posms. Ja pirmajiem bija relatīvi vairāk ko dot kongresa organizātoriskajam darbam, pēdējie nereti pārsteidza ar kādu veselību un svaigu latviskumu, kas dabīgi nostiprinās ciešāk tur, kur ir lielākas nacionālas kopības. Abas šīs īpašības kongresa gaitā saliedējās vienā veselumā, radot priekšnoteikumus aktīvam darbam.

Taču kongresā nereti likās, ka vairumam jauniešu ir bailes pieskarties politiskām temām, īpaši tām, kam kāds sakars ar mūsu bēdīgi slavēno „iekšpolitiku”. Plkv. V. Janums referātā studentu kongresā Anabergā dažas dienas vēlāk uzsvēra, ka nav jāvaiņājas no politikas un politiskas domāšanas, jo jau mūsu atrašanās trimdā ir politiskas dabas parādība. Tai pašā studentu kongresā kritiķis J. Rudzītis citēja kāda angļu domātāja vārdus, ka — ja kāds domā, ka politikai esot kaut kāds sakars ar morāli, tad tā esot naīva domāšana. Te nu gribātos atbildēt — nemāciet

mums, jaunaļiem latviešiem, šo ieskatu, jo, paldies Dievam, mums ir diezgan daudz iespēju mācīties politiku, kam ar morāli tomēr ir daudz kas kopīgs pozitīvā nozīmē, un nepārmētiel mums, ja ejam šādu politiku mācīties pie cittautu politiķiem,

jo no tiem mēs gribam mācīties veidot labāku latviešu politiku nākotnē. Ka vairumam latviešu jauniešu šāds nodoms ir, vecākā paaudze var būt pārliecināta.

\*

Ka jaunatne iemācījusies kritiski domāt, varēja ar prieku konstatēt kongresa darba gaitā. Pret izmesto frazi, ka komūnisms nav nekāda ideoloģija, bet tikai kaila vara, gados jaunākie runātāļi pamatoti norādīja, ka komūnismam ir ideoloģija, un tā, kaut arī būtu maldī mācība, ir visbīstamākā gan Latvijas, gan visas pasaules nākotnei. Pats kongress savukārt bija praktisks sabiedrisks treniņš — kongresu darbā, diskusijās, sanāksmju vadīšanā, statūtu izstrādāšanā utt. Būtu aplam gaidīt, ka netiktu pielaistas kļūdas, bet tās centās labot kopīgiem spēkiem, paturot prātā, ka sadarbība ir nerakstītais kongresa moto. Sadarbība ir ierakstīta arī jaunās apvienības statūtu pirmajā pantā, tāpat tie uzsver atsevišķo novirzienu un specifisku uzdevumu organizāciju pastāvīgā darba nozīmī. Šie divi pamatmotīvi norāda, ka kongress un tā izraudzītās speciālās komisijas paturējušas acu priekšā konkrētas sadarbības iespējas kā labāko priekšnosacījumu nākošajam darbam, atturoties no lozungiem bez seguma. ELJAi dabīgi nevar būt nekādas speciālas ideoloģijas, jo mūsu

kopēja ideja, ja nesam vārdu „latvieši”, nav lieki atkārtojama, — to simbolizē Latvijas republikas karogs, zem kura risinājās kongresa darbība. ELJA tāpēc ir konkrētam darbam domāta organizācija, no kuras neviens netiek atstumts, atskaitot, pro-

tams, komūnistu vai citu diktātūru aģentus.

„It is better for a man to go wrong in freedom than to go right in chains, (Cilvēkam labāk ir brīvam esot apmaldīties nekā važās iet pareizo ceļū)” — tā par demokrātisko audzināšanu saka angļu rakstnieks Hakslījs. Vecā paaudze, kas uzcēla Latvijas valsti, bija šāda sava ceļa gājēja. Ar tādu pašu lepnu apņemšanos grib iet arī latviešu jaunā paaudze. Kļūdas gadīsies, bet tās labos kopējiem spēkiem. Jaunā paaudze ieņem cieņas pilnu un godbijīgu nostāju pret vecās paaudzes darbu, bet savu nākotni tā grib veidot pēc savas sejas un līdzības pašu spēkiem, jo vienīgi tādā brīvā veidošanās ceļā jaunā paaudze var izaugt par cienīgu savu priekšgājēju aizstājēju nākotnē. Tādā garā arī Eiropas latviešu jaunatne lūdz vecākās paaudzes lietišķu palīdzību, paturot lemšanas tiesības stingrā apņēmībā vest latviešu sabiedrību un latviešu tautu uz tīra nākotnes ceļa. Mēs esam pārliecināti, ka šis nodoms mums izdosies, strādājot konkrētu darbu.

Ar tādām un līdzīgām atziņām kongresa dalībnieki atvadījās, sacīdami — uz redzēšanos, un paņēdami līdzi kādu siltu un gaišu atmiņu — mēs bijām četras dienas draugu pulkā un jutām — svešums vairs nesaldē, jo draudzības saites sniegsies pā-

ri robežām, tās taustīsies pāri dzelzs aizkaram, aiz kura mīt mūsu brāļi un māsas, kuru krēsli kongresā palika neaizņemti, un kurus mēs vissiltāk būtu apsveikuši mūsu vidū. Bet garā viņi bija pie mums. Mēs sakām arī viņiem — uz atkalredzēšanos!

